

Aşırı Turizm, Turizm Karşıtlığı ve Turizmde Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Değerlendirme (An Evaluation on Overtourism, Anti-Tourism and Sustainability in Tourism)

* Yakup ÖZTÜRK ^a

^a Çankırı Karatekin University, Ilgaz School of Tourism and Hotel Management, Department of Tourism Guidance, Çankırı/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 05.2020

Kabul Tarihi: 05.02.2020

Anahtar Kelimeler

Aşırı turizm

Turizm karşıtlığı

Turizmde sürdürülebilirlik

Öz

Destinasyonlara yönelik yoğun turistik talep sonucu oluşan aşırı turizm, hem yerel halk hem de ziyaretçiler açısından, bir destinasyonda çok fazla ziyaretçi olduğu ve bölgedeki yaşam kalitesinin ya da turistik deneyim kalitesinin kabul edilemez bir şekilde kötüleştiği anlamına gelmektedir. Aşırı turizm ile birlikte yerel halkın yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilenmesi, destinasyonlarda çevresel sürdürülebilirliğin tehlikeye girmesi ve turistlerin bölge ekonomisine olan sınırlı katkıları turizm karşıtı hareketlerin artmasına neden olmaktadır. Avrupa genelinde turizm karşıtlığının yükselişi, turizmin doğru bir şekilde yönetilmediğinde, yerel halk ve turist etkileşiminde çok fazla hasar yaratma potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Konu ile ilgili literatür taramasına dayanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi esas alınmış olup, kaynak ve doküman incelemesi gerçekleştirilerek kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Çalışmanın temel amacı, yoğun turistik talep ile karşılaşan destinasyonlardaki aşırı turizm ve buna bağlı olarak şekillenen turizm karşıtlığı kavramı ile aşırı turizmin etkilerinin mevcut durumunu kavramsal çerçevede incelemektir.

Keywords

Overtourism

Anti-tourism

Sustainable tourism

Abstract

Over tourism, resulting from intense tourist demand for some destinations, means that there are too many visitors in a destination for both local people and visitors, and the quality of life in the region or the quality of tourist experience is unacceptably deteriorating. Along with over tourism, the negative impact of local people's quality of life, environmental sustainability in destinations and the limited contribution of tourists to the regional economy cause an increase in anti-tourism movements. In this study, which is based on the literature review related to the subject, qualitative research method has been taken as a basis and a conceptual framework has been created by performing source and document analysis. The main purpose of the study is to examine the concept of over tourism in the destinations that face intense touristic demand and the concept of anti-tourism shaped accordingly, and the current state of the effects of over tourism in a conceptual framework.

Makalenin Türü

Kavramsal Makale

* Sorumlu Yazar

E-posta: ozturkykp@gmail.com (Y. Öztürk)

DOI: 10.21325/jotags.2020.673

GİRİŞ

İletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler sonucu seyahatin ucuzlaması ve kolaylaşması, kişi başına düşen gelirlerin yükselmesi, çalışma saatlerinin kısılması ve ücretli tatil hakkının yaygınlaşması ulusal ve uluslararası turizm hareketlerine olan ilgiyi arttırmıştır. Bu tür faaliyetler, gelişen küresel rekabet yapısı bağlamında değerlendirildiğinde, ulusal ve uluslararası düzenlemeler ile desteklenmektedir. Turizm sektöründe yapılan her türlü harcama çarpan etkisi oluşturarak ekonomiyi canlandırmaktadır. Turizm gerek ulaştığı boyutlar gerekse gösterdiği hızlı gelişme bakımından son derece önemli bir ekonomik faaliyet alanı oluşturmakta ve birçok ülke turizmden daha fazla kazanç sağlamak için büyük çaba sarf etmektedir (Çetin, 2009, s. 15). Günümüzde turizm, bir milyardan fazla insanın her yıl katıldığı seyahat hareketleri ve bir trilyon dolardan fazla ekonomik harcama kapasitesinin olduğu bir endüstriyi ifade etmektedir. 2017 yılında 1,3 milyar insan uluslararası seyahat faaliyetinde bulunurken 1.3 milyar dolar da turizm geliri elde edilmiştir. 2018 yılında ise bir önceki yıla kıyasla %6 büyüme oranı ile dünya genelinde 1,4 milyar insan uluslararası seyahat faaliyetinde bulunmuş ve en büyük artış oranları Orta Doğu, Afrika ve Asya-Pasifik bölgesinde görülmüştür (Duyar & Bayram, 2019, s. 348). Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'ne göre 2030 yılında dünya turizm hareketlerine katılacak kişi sayısının 1,8 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir (UNWTO, 2018). 2050 yılında ise turist sayısının 2 milyar kişi ve gelirin 2,1 trilyon dolar olması öngörülmektedir. Ayrıca 2050 yılında dünya genelinde iç ve dış turizm gelirlerinin toplamının 24,2 trilyon dolara ulaşması beklenmektedir (Bahar, 2008, s. 62).

Turizmin, insan yaşamına ilişkin bir olgu olarak görülmesinin yanı sıra, bireylerin bir toplum içinde yaşamalarının da belirli bir yönünü oluşturan toplumsal bir olay olduğu kabul edilebilmektedir. Ulusal ve uluslararası platformlarda bir hareket olarak algılanan turizmin, sosyal yapıya etkileri değerlendirilirken, yalnız gelir sağlamak, döviz kazandırmak gibi ekonomik özellikleri değil aynı zamanda sosyal ve kültürel yapıyı etkilemesi açısından ekonomik olmayan özelliklerinin de değerlendirilmesi önem arz etmektedir (Kodaş & Dikici, 2012, s. 54). Bölgede yaratmış olduğu ekonomik, fiziksel ve ekolojik etkilerin yanı sıra, turizmin diğer bir önemli etkisi de toplumun sosyal yapısı üzerinedir. Turistik tüketicilerin ziyaret ettikleri destinasyonlarda yerleşik düzene sahip olan yerel halk ile ilişkileri söz konusu kişilerin yaşam standartlarını ve davranışlarını yüksek oranda etkilemektedir. Turizm sektöründe yaşanan değişim ve dönüşümler, dikkatleri yoğun biçimde sektörün ortaya çıkardığı ekonomik, toplumsal, kültürel ve çevresel etkilere yöneltmiştir. Sosyal etkiler, turizmin mevcut sosyal değerlere, kişisel davranışlara, aile içi ilişkilere, güvenlik kavramına, ahlaki kurallara, zanaatsal faaliyetlere, geleneksel gösterilere ve toplumun sosyal yapısına doğrudan veya dolaylı yapmış olduğu etkiyi ifade etmektedir (Gürbüz, 2002, s. 50).

Belirli destinasyonlara yönelik yoğun talep kaynaklı sorunların ortaya çıkmasıyla sürdürülebilirlik ve turizmde taşıma kapasitesi kavramlarına önem verilmeye başlanmıştır. Turizm bölgesinin çekiciliğinin uzun dönemde de devam etmesi, çevresel sürdürülebilir turizm gelişmesi ile ilgili görülmektedir. Turizmin gelişmesi uluslararası piyasalarda pazar payı, turizme bağlı sektörlerde yaratılan katma değerler ile büyüme ve çevre koruma arasında denge sağlayan bir gelişme modeli olarak görülmektedir. Sürdürülebilir turizm ile turizm kaynaklarının kullanılmaması değil, etkin kullanımı ile hem bugünkü neslin hem de gelecek neslin maksimum tatmini hedeflenmektedir (Ayaş, 2007, s. 63). Literatür araştırması yapılan bu çalışmada, aşırı turizm, turizm karşıtlığı ve sürdürülebilir turizm kavramsal olarak açıklanmaktadır. Çalışmada belirli destinasyonlarda yaşanan aşırı turizme bağlı olarak gelişen turizm karşıtlığına yönelik neler yapılabileceğinin önerilerle ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Kavramsal Çerçeve

İnsanları turizm faaliyetine yönelten etkenler; güzel yerler görme, yeni deneyimler kazanma, dinlenme vb. gibi doğuştan gelen motivasyonlar ile saygınlık kazanma, spor etkinliklerine katılma ve macera arama gibi sonradan edinilmiş motivasyon kaynakları olmak üzere iki temel güdüden oluşmakla (Rızaoğlu, 2007, s. 60) birlikte; turistik talebi yönlendiren etkenlerin en önemlileri arasında destinasyonun sahip olduğu kaynaklar gelmektedir. Bu kaynakların zenginliği, destinasyon için turisti çeken bir avantaj olarak değerlendirilirken, bu kaynaklar üzerinde herhangi bir bozulma, destinasyonu çekim merkezi olmaktan uzaklaştırmaktadır (Kahraman & Türkay, 2014, s. 44).

Turizmin sosyo-kültürel, ekonomik, çevresel ve coğrafik etkileri vardır. Turizmin sosyo-kültürel etkileri; yaşam tarzı, aile ilişkileri, kişisel davranışlar şeklinde, ekonomik etkileri; istihdam, çoğaltan etkisi, enflasyon, tek sektöre bağımlılık vb. şeklinde, çevresel etkileri; aşırı kalabalık, doğal alanların tahribatı, tarımsal ürünlerin tahrip edilmesi şeklinde (Taş, 2014, s. 11) görülmektedir. Tüm bu etkilerin bir uzantısı olarak coğrafi görünüm üzerinde de büyük etkisi bulunmaktadır. Turizmin olumsuz etkileri daha çok tüketime dayalı kitlesel kullanımın sonucunda ortaya çıkmaktadır. Artan turizm faaliyetleri destinasyonun gelişimi ve büyümesini destekleyebileceği gibi turizm kaynaklarının hızla tüketiminin gerçekleşmesine de neden olabilir. Turizm kaynaklarının etkin ve doğru kullanımının sağlanmaması destinasyonun değerini yitirmesine sebep olacaktır (Joshi & Dhyani, 2009, s. 33). Kitle turizmi olarak nitelendirilen bu geniş kapsamlı kullanım, plansız yapılanma ve aşırı kapasite kullanımıyla birleşerek telafisi zor olumsuzluklara sebep olmaktadır (Eser, Dalgın & Çeken, 2010, s. 27).

Kitle turizminin gelişme gösterdiği bölgelerde kitle turizminin olumlu ve olumsuz etkilerinden tüm paydaşlar etkilenmekle birlikte en fazla etkilenen ve sıklıkla kitle turizminin olumsuz etkilerinden en fazla zararı gören kesim en önemli paydaş olarak görülen yerel halktır. Kitle turizminin ortaya çıkardığı sorunlar genellikle turist sayısının çokluğundan, turistlerin oluşturduğu sezonluk talepten, turistlerin belirli bir yerde yoğunlaşmasından, uyumlu bir turizm politikası olmamasından, ev sahibi ile konuklar arasındaki kültürel farklılıklardan, pek çok turistten gelen talebin pahalı çevresel alanlar içerisine hapsedilmesinden kaynaklanmaktadır (Dündar & Ünlüönen, 2019, s. 2068).

Taşıma kapasitesi çevreye zarar vermeden belirli bir turistik çekicilikten yararlanabilecek en fazla turist sayısı (Eser, Dalgın & Çeken, 2010, s. 29) olarak tanımlanırken, aşırı turizm taşıma kapasitesinin aşıldığı aşırı kalabalık destinasyonları işaret etmektedir (Yumuk & Altıntaş, 2019, s. 92). Teorik olarak, taşıma kapasitesi, bir turizm destinasyonundaki doğal kaynakların, altyapı ve üstyapı olanaklarının bölgeye gelen turistlerin ve bölgede yaşayan yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaya başladığı limit olarak değerlendirilebilir (Çolak, Kiper & Batman, 2019, s. 7). Aşırı turizm kavramı uluslararası literatürde “overtourism”, “too much tourism” ya da “overtourism” olarak kullanılmaktadır. Aşırı turizm kavramı için literatürde standart bir tanım bulunmamakla birlikte, genel olarak bakıldığında aşırı turizm olgusunun, turist sayıları, ziyaretlerin türü, zamansal çerçeve (mevsimsellik) ve varış yerinin taşıma kapasitesi ile ilişkili olduğu görülmektedir (Yüncü, 2019, s. 1027).

Taşıma Kapasitesi ve Sürdürülebilirlik

1960’lı yıllarda turizmin destinasyonlar üzerindeki negatif etkileri konusunda başlayan tartışmalar 1980’lerde “taşıma kapasitesi” kavramı ile daha ileriye götürülmüştür. Herhangi bir destinasyonun kaynaklar üzerinde negatif etki yaratmaksızın, ziyaretçi tatminini düşürmeksizin ya da söz konusu bölgenin kültürünü ve ekonomisini olumsuz etkilemeksizin maksimum kullanım düzeyi taşıma kapasitesini ifade etmektedir (McCool & Lime, 2001, s. 381).

Turizm sektörü için temel çekiciliği oluşturan doğal kaynakların, kendini yenileyebilmesi, koruma-kullanma dengesi içinde uzun dönemli kullanılarak, gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımakta, bu amacın gerçekleştirilmesinde taşıma kapasitesi kavramı önemli bir rol oynamaktadır (Demir & Çevirgen, 2006, s. 155).

Turistik destinasyonlarda taşıma kapasitesi türlerini, sosyal (toplumsal), ekolojik (çevresel), ekonomik, fiziksel ve psikolojik olmak üzere beş türde inceleyen Ünlüönen ve Tokmak'a (2009, s. 19) göre sosyal taşıma kapasitesi, turist ve yerli halk ilişkilerinde olumsuz etkilerin ve turistin deneyim kalitesinde düşmenin yaşanmadığı bir seviyeyi vurgulamaktadır. Sosyal taşıma kapasitesi, turistlerin bir destinasyondaki ziyaret deneyimlerini ve memnuniyetlerini olumsuz olarak etkilemeden hoşgörüyü karşılayacakları maksimum kişi sayısı olarak tanımlanırken, yerel halk açısından ise, bir destinasyonda turizm faaliyetlerine ve turizm faaliyetleri nedeniyle yaşam koşullarında ortaya çıkabilecek olumsuzluklara karşı tahammül edecekleri en uygun ziyaretçi sayısı olarak tanımlanabilir (Marzetti ve Mozetti, 2005, s. 3).

Taşıma kapasitesi kavramı için kabul edilebilir ölçü standartları oluşturmak, turizm planlamaları için temel bir unsur (Simon, Narangajavana & Marques, 2004, s. 277) olmakla birlikte, bir turistik çekim merkezinin taşıma kapasitesinin belirlenmesi oldukça zor olabilmektedir (Kahraman & Türkay, 2014, s. 68). Bir bölgenin taşıma kapasitesinin ölçümünde karşılaşılan temel sorunlar şu şekildedir (Simon, Narangajavana & Marques, 2004, s. 277):

- Taşıma kapasitesi kişiden kişiye göre değişen tanımlara sahiptir ve dinamiktir.
- Oldukça fazla sayıda standardı vardır.
- Taşıma kapasitelerine bağlı olarak çok az miktarda sayılabilir ölçüm vardır
- Taşıma kapasitesinin bir bölge üzerindeki etkisini tahmin etmekte zorluklar yaşanmaktadır.

Anlam ve içerik bakımından benzerlik göstermelerine rağmen aşırı turizm ve taşıma kapasitesinin aynı kavramlar olduğunu belirtmek ya da birbirleri yerine kullanmak yanlış bir tutum olacaktır. Taşıma kapasiteleri çoğunlukla niceliksel, bazen niteliksel anlamda bir ölçme birimi ve bir sınır olarak değerlendirilebilir. Öte yandan aşırı turizm, taşıma kapasitelerinin de aşıldığı bir durumu, bir sonucu ifade etmektedir (Çolak, Kiper & Batman, 2019, s. 987). Sürdürülebilir turizm anlayışının önemli araçlarından biri olarak nitelenen taşıma kapasitesi çevreden yararlananların tatmin derecesini azaltmadan ve çevrenin değer kaybetmesine neden olmadan hizmet ve faaliyet kapasitesinin devamlılığını sağlamayı ifade eder (Eser, Dalgın & Çeken, 2010, s. 29).

Sürdürülebilir turizm, insanın etkileşim içinde bulunduğu ya da bulunmadığı çevrenin bozulmadan veya değiştirilmeden korunarak, kültürel bütünlüğün, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşamı sürdüren sistemlerin idame ettirildiği ve aynı zamanda tüm kaynakların ziyaret edilen bölgedeki insanların ve turistlerin ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçlarını doyuracak şekilde ve gelecek nesillerin de aynı ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri biçimde yönetildiği bir kalkınma şekli olarak tanımlanmaktadır (Karadağ, 2016, s. 22).

Aranson (1994), doğal ve kültürel kaynakların bir sınırı olduğunu ve aşırı tüketimde zarar göreceğini belirterek sürdürülebilir turizm kavramının, turizmin gelişigüzel ve uygun olmayan bir şekilde gelişerek ev sahibi toplum ve yöre üzerinde yarattığı, olumsuz doğal ve kültürel etkilere bir cevap olarak ortaya çıktığını vurgulamıştır (Duran, 2011, s. 302). Turizmin, olumsuz etkilerini minimize ederken, olumlu etkilerini maksimum seviyeye çıkarmak bugün tüm destinasyonların ortak amacıdır. Bu nedenle de ortak arayışlar, çeşitli platformlarda tartışılmış ve turistik

faaliyetlerin yörenin doğal ve kültürel kaynaklarını kullanarak, gelecek nesillere de aktarılacak biçimde korunması, geliştirilmesi kapsamlarında “sürdürülebilir” turizm hareketleri önerilmektedir (Uslu & Kiper, 2006, s. 305). Küçük ölçekli olarak incelendiğinde yerel halka ve toplumsal hedefe yönelik yapılan eğilimler (Clarke, 1997, s. 229) olarak ifade edilen sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda geliştirilen sürdürülebilir turizmde (Butler, 1999, s. 12; Hunter, 1997, s. 850) uzun vadede başarı sağlanması için stratejik uygulamalar gerekmektedir.

Sürdürülebilir turizmin gerçekleşmesi için bazı ilkeler doğrultusunda hareket edilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu ilkeler (Yılmaz, Ünal & Çakır, 2015, 59):

- Toplu taşımaya yönelik altyapı oluşturularak, kitlesel turizm hareketlerinin toplu taşımalarla gerçekleştirilmesi,
- Turistik düzenlemelerin talebe göre değil, arz endeksli olarak planlanması,
- Yerel halkın önceliklerinin ön planda tutulması,
- Enerji kullanımında yenilenebilir ve alternatif teknikler seçilerek, kaynakların dikkatli ve verimli kullanılmasının sağlanması,
- Turistlerin, kitle turizmi faaliyetlerinin sunulduğu yapay turistik çekiciliklerin yerine yöreye özgü yaşamın içine dâhil edilmesi, yeni yapılaşmalar yerine mevcut yapı stokunun kullanılması,
- Yerel halkın toplumsal ve kültürel kimliğinin korunması,
- Turizm faaliyetlerinin on iki aya yayılması, turizme yönelik yatırımların, gelişmeye açık ve uzun vadeli olması gerektiği şeklinde sıralanabilir.

Aşırı Turizm ve Turizm Karşıtlığı

Turizme olan ilginin artması her geçen gün daha fazla yeri etkilerken, bu durum turistik faaliyetlerin yoğun olarak yaşandığı destinasyonlarda gerçekleşen temel ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel değişimler üzerindeki etkilerini şüphe bırakmayacak şekilde gözler önüne sermektedir. Söz konusu değişimler sektörün yönetim kalitesine bağlı olarak olumlu ya da olumsuz bir yapıya bürünürken, kötü yönetilmesi halinde; hava ve çevre kirliliği, tarihi ve kültürel değerleri bozma, manzaraya zarar verme, yerel halkla çatışma gibi kötü koşullar yaratabilmektedir. Sektörün kontrolsüz ve planlanmadan büyümesi, turistik çekiciliklerin yok olmasına neden olmakta, “turizm turizmi yok etmektedir” (Aktaş, 2019, s. 36).

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü’nün (UNWTO) 2018 raporuna göre, aşırı turizm (overtourism) ve tourismphobia (turizmofobi-turizm karşıtlığı) kavramları son yıllarda başlıklarda yer bulmaya başlamıştır. Bu durum kent destinasyonlarındaki turizm ve turist akımlarının yönetilmesinde ve idare edilmesinde karşılaşılan sorunlardan ve bunların turistler ve yerel halk üzerindeki etkilerinden ortaya çıkmıştır. Dünya Turizm Örgütü’ne göre aşırı turizm faaliyetinin gelişimine etki eden dört ana faktör bulunmaktadır. Öncelikle bir destinasyonun fiziki altyapısı ve çekim unsurlarının çok fazla turistik talebe yol açması trafik sıkışıklığı, aşırı kalabalık, mevsimsellik gibi sorunlara neden olabilir. Ancak, aşırı turizm kavramına neden olan yoğun kalabalığın bir destinasyonun geneline değil de tek bir odak noktada gerçekleştiği de görülebilir. Bu kapsamda bir müze, tarihi bir anıt ya da bir doğal güzellik gibi noktalarda büyük bir yoğunluk görülür. Bu gibi durumlarda aşırı turizme yönelik önlemler olumsuz etkilere neden olmadan erkenden alınabilir. Üçüncü olarak toplu taşıma, haberleşme, hastaneler gibi sosyal alanların ve genel kamu

hizmetlerinin yerel halkın yanı sıra turistler tarafından da kullanılmasıyla, yerel halk bu durumda kendi ihtiyaçlarını yeterince karşılayamaz duruma gelebilmektedir. Son olarak ise, destinasyon yönetiminde iyileştirmelerin sağlanabilmesi adına teknolojik gelişmelerden yeterince yararlanılmamasıdır (Kurnaz & İpar, 2020, s. 41).

Turizm literatüründe "overtourism" ya da "tourismphobia" olarak geçen aşırı turizm olgusu, özellikle Avrupa kıtasındaki popüler turizm destinasyonları için bir sorun haline gelmiş, turizm bölgelerindeki yerel halk, aşırı turizmden ne kadar şikâyetçi olduğunu, turistleri pankartlarla, dövizlerle, afiş vb. unsurlarla protesto etmek suretiyle ve hatta tur otobüslerine yaptıkları saldırılarla dile getirmişlerdir (Aylan & Aylan, 2020, s.585). Günümüzde turizm karşıtı hareketler özellikle Avrupa'yı ziyaret eden turist sayısındaki artışa paralel olarak şekillenmektedir. Turizmin ölçsüz bir şekilde ilerlemesi ve buna bağlı olarak oluşan turizm karşıtlığının somut belirtileri başta İspanya ve İtalya olmak üzere birçok destinasyonda görülmekte (Seraphin, Sheeran & Pilato, 2018, s. 374), fakat özellikle Barselona ve Venedik'te yaşanan yoğun turizm hareketleri ve taşıma kapasitesinin üzerinde gerçekleşen turizm talebi sonucunda yaşanan aşırı turizm yerel halkın turistlere ve turizme karşı gerçekleştirdiği protestoları arttırmıştır (Yüncü, 2019). Bunlardan en belirgin olanlarından birisi Barselona şehrindeki bazı duvar yazılarıdır. Barselona şehrinin bazı ara sokaklarında "if it is tourist season, why can't we shoot them (eğer turist sezonuysa, niye onları vuramıyoruz?)", "tourist go home (evine dön turist)" gibi bazı sloganlar spreyle duvarlara yazılmıştır (Çolak, Kiper & Batman, 2019, s. 988).

Resim 1: Turizm Karşıtı Yazılar

Aşırı turizmden oldukça etkilenen şehirlerden biri de Venedik'tir. 1987 yılında UNESCO Dünya Mirası listesine eklenen ve şehir merkezinde 52.845 (Duyar & Bayram, 2019, s. 352) kişinin yaşadığı Venedik'i 2017 yılında günlük ortalama 60.000 kişi ziyaret etmiştir (Seraphin, Sheeran & Pilato, 2018, s. 375). Aşırı turizmin olumsuz etkileri arasında yerel halkın aidiyet duygusundaki azalma, otopark sorunları, trafik sıkışıklığı, çevre kirliliği, emlak spekülasyonu neticesinde kiraların yükselmesi, yerel halkın satın alma gücünün ziyaretçilere karşı düşüşü sayılmaktadır (Seraphin, Sheeran & Pilato, 2018, s. 375). Bu durumun toplum üzerinde yarattığı olumsuz etkiye karşı her yıl en az 1000 kişi ev kiralalarının ve ev fiyatlarının daha ucuz olduğu şehrin dış kısımlarına doğru göç etmekte, protesto gösterileri düzenlenmektedir. Yerel halk üzerinde "%100 Venedikli" yazan tişörtler giyerek ve aynı yazının bulunduğu yapışkan etiketleri yerli dükkânlara yapıştırarak birbirlerinden alışveriş etmektedirler (Duyar & Bayram, 2019, s. 352). Hollanda da, aşırı turizm ile karşı karşıya olan diğer destinasyondur. Önlem olarak, ülkenin turistik açıdan tanıtımı yapılmaması, turist vergisinin arttırılması, Airbnb uygulamasına kısıtlama getirilmesi gündemdedir. Hollanda Turizm ve Kongre Ofisi ise İtalya, İspanya ve Japonya'daki turizm bürolarını kapatma ve promosyon kampanyalarının sonlandırılması kararı almıştır (Yüksel, Ön Esen, Kılıç & Akçay, 2020, s. 264).

Aşırı turizm ağırlıklı olarak kentsel destinasyonlarda yaşanan bir olgu haline gelmiştir. Şikâyetler ağırlıklı olarak kentsel dönüşüm ile turistleştirme arasında genellikle ayrılmaz bir bağlantı içermektedir. Airbnb nedeniyle konut fiyatları artmakta ve mahalle sakinlerinin sürekli değişimi söz konusu olmaktadır. Partiler ve aşırı alkol tüketimi gibi yoğun ve yıkıcı bir gece ekonomisinin oluşması toplumsal normlara aykırı davranış ve kalabalıklar şikâyetlerin temel nedenlerini oluşturmaktadır (Yüncü, 2019, s. 1029). Turizm karşıtlığındaki bu yükselişinin nedenleri çeşitlidir. Ziyaretçi sayısındaki artış sonucunda bir destinasyonun UNESCO Dünya Mirası statüsünün riske girmesi, turistlerin yerli halkın yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemesi, destinasyonun çevresel sürdürülebilirliğinin tehlikeye girmesi ve günübirlikçilerin yerel işletmelere ekonomik katkısının sınırlı olması turizm karşıtlığındaki yükselişin nedenlerinden bazılarıdır (Seraphin, Sheeran & Pilato, 2018, s. 374).

Sonuç

Önceki yıllarda yapılan çalışmalarda geleneksel olarak bölge veya ülke ekonomisi üzerindeki etkileri üzerinde durulmuş olmasına rağmen toplumsal bir olgu olan turizmin, sadece ekonomik boyutları ile ele alınıp anlaşılması mümkün değildir. Turizm salt ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal ve çevresel boyutları da olan, farklı boyutları ile de ele alınması gereken bir olgudur. Turizm sektöründe, turistler başlangıçta yaptıkları döviz harcaması ve dolayısıyla bıraktıkları doğrudan gelir nedeniyle yerel halk tarafından memnuniyetle karşılanırken, bölgedeki turist sayısı arttıkça, yerel halk yaşam kalitesinin tehdit altında olduğunu hissedebilmekte ve bunun sonucunda turistlere karşı daha az misafirperver davranabilmektedirler (Croes, Rivera, Semrad & Khalizadeh, 2017). Son yıllarda yapılan çalışmalar yerli halkın turizmi nasıl algıladığı üzerine yoğunlaşmıştır. Bu yöndeki araştırmaların genel sonucuna göre turizmin gelişmesi için yerel halkın destek vermesi hayati önem arz etmektedir (Tayfun & Kılıçlar, 2004, s. 3). Bunun yanında turizm olgusu tüm dünyada büyük ölçüde biçim ve içerik değiştirmiş ve turistlerin talep ve beklentileri de değişmiştir. Doğal çevre, tarih ve kültürel değerler artık turizm açısından birer seçenek olmanın ötesinde, vazgeçilmez nitelikte önem kazanmışlardır. Dolayısıyla doğal çevrenin korunması, turizmin doğal çevreye zarar vermeden hatta doğal çevre ile iç içe bir yapı ve içerik kazanması, turizmin sürdürülebilirliği bağlamında gündeme gelmiş olan olgulardır (Tuna, 2012, s. 4). Turizmin gelişmesine bağlı olarak yerli halkın tutumlarında meydana gelen değişiklikler turizm endüstrisindeki yöneticiler, politikaya yön verenler ve akademisyenler için artan bir ilgi alanıdır. Paydaşlar turizm gelişim potansiyelinin yüksek olduğu destinasyonlarda yerel halkın turistleri tehdit etmeleri ile ilgilenmektedirler (Tayfun & Kılıçlar, 2004, s. 2).

Artan turistik talep sonucunda yerel halkın yaşam kalitesinde meydana gelen bozulmalar önceleri turizmden memnuniyetsizlik düzeyinde iken daha sonraları turizm karşıtlığına evrilmiş ve özellikle kentsel destinasyonlarda yerleşik nüfusun yaşam kalitesinin ve ziyaretçilerin deneyimlerinin kalitesini olumsuz olarak etkilendiği durumu açıklamak için “aşırı turizm” kavramının kullanımı yaygınlaşmıştır. Genellikle kent destinasyonları ve turizm merkezlerinde görülen aşırı turizm sorunu seyahat harcamalarındaki maliyetlerin düşmesi, tatil kredilerinin artması, alternatif konaklama imkânlarının gelişmesi ve uluslararası literatürde “imitation effect” olarak ifade edilen taklit etme güdüsünden etkilenmektedir (Çolak, Kiper & Batman, 2019, s. 989).

Alexis aşırı turizm ve turist karşıtı eğilimlere ilişkin yapmış olduğu çalışmasında turizm paydaşlarına (2017, s. 292); “Destinasyonları yönetin ve turistleri eğitin, tam tersini yapmayın!” şeklinde öneride bulunarak, aşırı turizme ve turist karşıtı eğilimlere çözüm üretilme-sinde yerel turizm paydaşlarının belirleyeceği yönetsel stratejilere vurgu yapmaktadır. Artan turizm faaliyetleri karşısında birçok destinasyonda turizm endüstrisinin gelişimi ile ilgili

endişeler dile getirilirken bazı destinasyonlarda da aşırı turizmi yönetmeye, ziyaretçi sayısını azaltmaya yönelik önlemler alınmış durumdadır. Bu bağlamda demarketing uygulamaları arz talep dengesizliğinin düzenlenmesi ve turistik taşıma kapasitesinin yönetilmesinde kullanılan stratejiler arasında yer almaktadır. Demarketing kavramı milli parklar, tarihi kent merkezleri, müzeler ve korunan alanlar gibi yoğun turistik talebe maruz kalan yerler için önemli bir destinasyon yönetim aracı olarak kullanılabilen güncel bir stratejidir. Genel olarak ziyaretçi yönetimi veya belirli bir grubun satın almasını engelleme çabaları olarak nitelendirilen bu strateji turizm için özellikle taşıma kapasitesi ve sürdürülebilirlik politikaları, pazar bölümlendirme ve mevsimselliğin etkisini azaltmada çok faydalı olabilmektedir (Öztürk, 2020, s. 754).

Santa Maria Della Grozia Manastırı'nın yemekhanesindeki “Son Akşam Yemeği” resmini görmek için şapelde en fazla 15 dakikalık bir süre için yalnızca 25 kişinin girebileceği bir rezervasyon sistemi oluşturularak ziyaretçi yoğunluğunun düzenlenmesi (Beeton & Benfield, 2002, s. 507), Venedik’te yerel yönetimin, kenti turist akınından kurtarmak ve yerel halkın refahı için günlük 100 bin turist kotası getirerek stratejik noktalara sayaçlar kurarak şehri ziyaret etmek isteyen turistlerden sezona göre 2,5 ila 5 Euro arasında “kente giriş vergisi” adı altında giriş ücreti talep etmesi bilinen demarketing uygulamalarındandır (Öztürk, 2020, s. 753).

Aşırı turizmin yönetilmesinde insanlara turizm faaliyetinde bulunmamaları yönünde telkinler yapmak yerine turistik talebin tüm yıla yayılması, günübirlik ziyaretler yerine uzun vadeli konaklamaların teşvik edilmesi; hedef pazar bölümlendirmesinin yapılması (Duyar & Bayram, 2019), sürdürülebilir turizm kapsamında çevresel değerlere önem veren ve bu değerlerin korunmasının maliyetine katlanmaya hazır turist kitlesini hedef kitle olarak seçilmesi (Ayaş, 2007, s. 67) önerilmektedir.

Aşırı turizm, sürdürülebilirlik ve turistik taşıma kapasitesi ile ilgili literatüre katkıda bulunmak üzere hazırlanan bu çalışma kapsamında sunulabilecek öneriler şu şekildedir;

- Turizmin sürdürülebilir olarak gelişmesi ve başarılı olabilmesi için yerel halkın desteği alınmalıdır. Turistik bölgelerdeki turizm planlamalarında tüm paydaşlarla beraber yerel halkın iş birliği sağlanmalıdır.
- Alt ve üst yapı yatırımlarında hem turistik talebin niceliği, hem de yerleşik halkın ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.
- Artan turistik talep sonucunda oluşabilecek trafik sorununun çözümüne yönelik alternatif ulaşım imkânları oluşturulmalıdır.
- Yerel halkın turizm bilincinin ve farkındalığının artırılmasına yönelik kamu ve özel kesim birlikteliğinde eğitim programları yürütülmeli, turizmden sağlanacak ekonomik faydalarda (istihdam vb.) yerel halk merkeze alınmalı, turistlerin suç oranını artırdığı yönündeki inanç engellenmelidir.
- Seçici pazarlama teknikleri kullanılarak günübirlikçi ziyaretçilerden ziyade konaklama talep eden ziyaretçilere odaklanılarak turistlerin destinasyonlarda gecekleri sağlanmalı, böylece bölge ekonomisine olan ekonomik katkı artırılmalıdır.
- Destinasyon yöneticileri tanıtım çalışmalarında belirli noktalara odaklanmak yerine alternatif çekim unsurlarına dikkat çekerek turistik talebi yönlendirmelidir.
- Airbnb gibi araçlar vasıtası ile apartman dairelerinin turistlere kiralanmasıyla kiraların ve emlak fiyatlarının artması engellenmelidir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, E. (2019). *Sorumlu turizm yaklaşımı ile turistik destinasyonların gelişimi: Foça örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Alexis, P. (2017). Over-tourism and Anti-tourist sentiment: an exploratory analysis and discussion. "Ovidius" *University Annals, Economic Sciences Series*, 17 (2), 288-293.
- Aranson, L. (1994). Sustainable tourism systems: the example of sustainable rural tourism in Sweeden. *Journal of Sustainable Tourism*, 2(1+2), 77-92.
- Ayaş, N. (2007). Çevresel sürdürülebilir turizm gelişmesi. *Gazi Üniversitesi iktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 59-69.
- Aylan, F. K. & Aylan, S. (2020). Aşırı turizm kavramının farklı boyutlarıyla incelenmesi: Instagram'da paylaşılan fotoğraf ve yorumların içerik analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8 (1),584-607.
- Bahar, O. (2008). Muğla turizminin Türkiye ekonomisi açısından yeri ve önemi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*(21), 61-80.
- Beeton, S. & Benfield, R. (2002). Demand control: the case for demarketing as a visitor and enviromental management tool. *Journal of Sustainable Tourism*, 10(6), 497-514.
- Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: a state of the art review. *Tourism Geographies*, 1(1), 7-25.
- Clarke, J. (1997). A framework of approaches to sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(3), 224-233.
- Çetin, T. (2009). Beypazarı'nda turist-yerli halk etkileşimi ve turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9(1), 15-32.
- Çolak, O., Kiper, V. O. & Batman, O. (16-19 Ekim 2019). Kent destinasyonlarında over tourism'e (ölçsüz turizm) dair kavramsal bir yaklaşım. Paper presented at 20. *Ulusal - 4. Uluslararası Turizm Kongresi* (s. 986-995). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi.
- Demir, C. & Çevirgen, A. (2006). *Turizm ve çevre yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Duran, E. (2011). Turizm, kültür ve kimlik ilişkisi: turizmde toplumsal ve kültürel kimliğin sürdürülebilirliği. *Istanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 291-313.
- Duyar, M. & Bayram, M. (2019). Aşırı turizm ve turizm korkusu: yerel halk ve turizm ilişkisinin evrimi. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*. (40), 347-362.
- Dündar, Y. & Ünlüönen, K. (2019). Neo-kolonyalizm aracı olarak kitle turizminin etkileri üzerine bir araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(3), 2066-2107.
- Eser, S., Dalgın, T. & Çeken, H. (2010). Sürdürülebilir kültür turizmi: Efes örneği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(2), 27-34.
- Gürbüz, A. (2002). Turizmin sosyal çevreye etkisi üzerine bir araştırma. *Teknoloji*. (1-2), 49-59.

- Hunter, C. (1997). Sustainable tourism as an adaptive paradigm. *Annals of Tourism Research*, 24(4), 850-867.
- Joshi, R. & Dhyani, P. P. (2009). Environmental sustainability and tourism– implications of trend synergies of tourism in Sikkim Himalaya. *Current Science*, 97(1), 33-41.
- Kahraman, N. & Türkay, O. (2014). *Turizm ve çevre* (6 b.). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Karadağ, L. (2016). *Sürdürülebilir turizm stratejilerinin geliştirilmesinde turistik ürün çeşitlendirmesinin önemi: Muğla ili örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, T.C. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla
- Kodaş, D. & Dikici, E. (2012). Ahlat, kırsal bölgesinde gastronomi turizminin muhtemel toplumsal etkileri üzerine nitel bir çalışma. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2), 51-68.
- Kurnaz, A.,H. & İpar, M., S. (2020). Yavaş şehir Akyaka’da aşırı turizm olgusunun esnafın bakış açısıyla değerlendirilmesi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 2(1), 39-55.
- Marzetti, S. & Mosetti, R. (16-17 September 2005.). Social carrying capacity of mass tourist sites: theoretical and practical issues about its measurement. *Second International Conference on Tourism and Sustainable Economic Development* (s. 1-10). Chia, Italy: FEEM Working Paper.
- McCool, S. F. & Lime, D. W. (2001). Tourism carrying capacity: tempting fantasy or useful reality? *Journal of Sustainable Tourism*, 9(5), 372-388.
- Öztürk, Y. (2020). Turistik destinasyonlarda talep yönetimi ve demarketing uygulamaları. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 746-757.
- Rızaoğlu, B. (2007). *Turizm pazarlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Seraphin, H., Sheeran, P. & Pilato, M. (2018). Over-tourism and the fall of Venice as a destination. *Journal of Destination Marketing & Management*, 9, 374-376.
- Simon, F. G., Narangajavana, Y. & Marques, D. P. (2004). Carrying capacity in the tourism industry: a case study of Hengistbury Head. *Tourism Management*, 25(2), 275–283.
- Taş, E. (2014). *Turizm potansiyelinin belirlenmesi: Doğu Karadeniz Bölgesi Bayburt ili örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Tayfun, A. & Kılıçlar, A. (2004). Turizmin sosyal etkileri ve yerli halkın turiste bakışı. *G.Ü. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1-17.
- Tuna, M. (2012). Turizm sosyolojisinin ortaya çıkışı, gelişimi ve genel çerçevesi. İçinde M. Tuna (editör), *Turizm Sosyolojisi* (s. 2-22). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi.
- UNWTO. (2018). Ocak 13, 2020 tarihinde <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284420070> adresinden alınmıştır.
- Jepson, T. (2017). Tourist-Phobia: Why anti-tourism protests have exploded in Spain (Blog post). Retrieved from <https://theculturetrip.com/europe/spain/articles/tourist-phobia-why-anti-tourism-protests-have-exploded-in-spain/>
- Pastor, J. (2017). Tourism phobia. (Blog post). Retrieved from <http://thecorner.eu/turismofobia1tc/>

- Poor Tourist? No Thanks! (n.d.). *Nomadas Solidarios* (Blog post). Retrieved from <https://nomadassolidarios.org/poor-tourist-go-home/>
- Uslu, A. & Kiper, T. (2006). Turizmin kültürel miras üzerine etkileri:Beypazarı/Ankara örneğinde yerel halkın farkındalığı. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3(3), 305-314.
- Ünlüöner, K. & Tokmak, C. (2009). Topkapı Sarayı'nda çalışanlar ve ziyaretçilerin sosyal taşıma kapasitesine yönelik değerlendirmeleri. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 17-30.
- Yılmaz, İ. A., Ünal , A. & Çakır , G. (2015). Sürdürülebilir turizm literatürü üzerine bir değerlendirme: Türkiye bağlamı. *Mesleki Bilimler Dergisi*, 4(2), 55-83.
- Yumuk, Y. & Altıntaş, V. (2019). Bodrum'da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algılarının aşırı turizm (overtourism) kapsamında değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(Özel-2019), 90-102.
- Yüksel, F., Ön Esen, F., Kılıç, B. & Akçay, S. (2020). Paydaşların gözüyle yavaş şehir Akyaka'da aşırı turizm, *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1), 257-268.
- Yüncü, H. R. (16-19 Ekim 2019). Turizmin karanlık yüzü: şehirlerde aşırı turizm. Paper presented at 20. *Ulusal - 4. Uluslararası Turizm Kongresi* (s. 1026-1030). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi.

An Evaluation on Overtourism, Anti-Tourism and Sustainability in Tourism

Yakup ÖZTÜRK

Çankırı Karatekin University, Ilgaz School of Tourism and Hotel Management, Çankırı/Turkey

Extensive Summary

As a result of advances in communication and transportation technologies, the cheapening and easing of travel, the increase in per capita income, the reduction of working hours and the expansion of the right to paid holidays have increased the interest in national and international tourism movements. According to the United Nations World Tourism Organization, it is estimated that the number of people who will participate in world tourism movements will reach 1.8 billion people in 2030 and 2 billion in 2050 (UNWTO, 2018; Bahar, 2008, p. 62).

In addition to the economic, physical and ecological effects that it has created in the region, another important effect of tourism is on the social structure of society. Tourists' relations with local people in the destinations they visit have a high impact on the living standards and behavior of these people (Gürbüz, 2002, p. 50). In this study, which is conducted in literature research, overtourism, tourism phobia and sustainable tourism are conceptually explained. The study aims to demonstrate what can be done for tourism phobia, which develops due to over tourism in certain destinations.

Literature Review

The discussions that started in the 1960s on the negative effects of tourism on destinations were taken further with the concept of "carrying capacity" in the 1980s. For urban areas, Tourism Carrying Capacity (TCC) can be defined as the abilities of a destination to absorb and manage increasing tourism activities without degradation in the tourism sector of the urban economy (McCool and Lime, 2001, p. 381). The main problems faced in measuring carrying capacity are (Simon, Narangajavana and Marques, 2004, p. 277):

- Carrying capacity means different things to different people; there is no universal definition, and “is centred around tolerance-levels”.
- There are a variety of standards to measure. Carrying capacity is a dynamic and fluid concept. It is neither fixed nor static, and can depend on the speed of change.
- There are difficulties in predicting impacts. Besides, an impact is only known if it is detectable, but detection thresholds can be highly variable.
- Management can alter effects or processes and, therefore, impact assessment must be made before, during and after any development.

Although they show similarities in terms of meaning and content, it would be wrong to state that overtourism and Tourism Carrying Capacity are the same concepts or to use them interchangeably. Overtourism refers to the result of a situation where the carrying capacity is also exceeded (Çolak, Kiper and Batman, 2019, p. 987).

In recent years, the term “overtourism” has started to be used to contextualize the potential hazards of a massive and uncoordinated influx of tourists to popular destinations worldwide. The term overtourism describes those destinations “where hosts or guests, locals or visitors, feel that there are too many visitors and the quality of life in the area or the quality of the experience has deteriorated unacceptably” (Goodwin, 2017).

Currently, anti-tourism movements are taking shape, especially in parallel with the increase in the number of tourists visiting Europe. A feeling of rejection towards tourism has emerged over the past few years in some tourist areas. This feeling has manifested in the form of attacks on tourist buses, bikes damaged in tourist spots, and other acts of vandalism. They have occurred mostly in Barcelona and Venice, but also in Europe. These trends, which are also present in other European cities, have promoted the creation of the term tourism-phobia and movements of anti-tourism as a manifestation of that rejection. One of the most prominent of these is some graffiti in the city of Barcelona. Some slogans such as "If it is tourist season, why can't we shoot them.", "Tourist go home." were sprayed on the walls in some side streets of Barcelona (Çolak, Kiper and Batman, 2019, p. 988). The reasons for this rise of anti-tourism are varied and include: the large number of visitors is putting the UNESCO World Heritage status of some destination at risk; tourists are impacting negatively on the quality of life of locals; the environmental sustainability of destinations is being jeopardized; and the positive contribution of tourists (day trippers) to local legal businesses being limited (Seraphin, Sheeran and Pilato, 2018, p. 374).

Results and Discussion

Tourism is a phenomenon that has not only economic but also social and environmental dimensions and should be handled with different dimensions. Studies conducted in recent years have focused on how local people perceive tourism. According to the general results of the studies in this direction, it is vital that the local people support the development of tourism (Tayfun and Kılıçlar, 2004, p. 3). The deterioration in the quality of life of the local people as a result of the increasing touristic demand was at the level of dissatisfaction with tourism at first, but later turned into anti-tourism, and the use of the concept of "over-tourism" has become widespread to explain the situation where the quality of life of the settled population and the quality of the visitors' experience is negatively affected, especially in urban destinations. In the face of increasing tourism activities, concerns about the development of the tourism industry are expressed in many destinations, while measures have been taken to manage excessive tourism and reduce the number of visitors in some destinations. In this context, demarketing practices are among the strategies used in regulating supply and demand imbalance and managing touristic transportation capacity.

Within the scope of this study, the recommendations prepared to contribute to the literature on overtourism, sustainability and touristic carrying capacity are as follows;

- In order for tourism to develop sustainably and be successful, the support of local people should be taken. Cooperation between local people and all stakeholders should be ensured in tourism planning in touristic regions.
- In infrastructure and superstructure investments, both the quantity of touristic demand and the needs of the residents should be taken into consideration.
- Alternative transportation opportunities should be created to solve the traffic problem that may arise as a result of increasing touristic demand.
- Destination managers should direct the tourist demand by drawing attention to alternative regions rather than focusing on specific points in their promotional activities.
- Increasing rents and property prices should be prevented by renting apartments to tourists through intermediaries such as Airbnb.